

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 9. december 2015

J.nr. 2015-96-dmk

Indberetning nr. 7/2015

Emner:

- *Landsstyret har nu fremsat ændringsforslag til det finanslovsforslag for 2016, der måtte fremsættes kort efter lagtingsvalget den 1. september med henblik på at overholde den færøske styrelsesordning. Ændringsforslagene, som skal sikre overskud på landskassens budget i 2016, ligger nu til behandling i Lagtingets Finansudvalg.
Et af forslagene indebærer skattelettelser til lav- og mellemindkomster på typisk 500-700 kr. om måneden. Finansieringen af skattelettelserne skal først og fremmest komme fra øgede og nye skatter/afgifter på fiskeri- og opdrætserhvervene.
Landsstyret har desuden fremsat forslag om reduktion af folkepensionens grundbeløb, men samtidig skal udbetalingen fra Arbejdsmarkedspensionsfonden øges, så pensionisterne samlet set får et større rådighedsbeløb. Det har dog skabt debat, at man nu rører ved folkepensionens grundbeløb.*
- *Fire lagtingsmedlemmer har fremsat en lovpakke i Lagtinget, der skal gøre det muligt for to personer af samme køn at blive borgerlig viet. Det er uvist, om der vil være flertal for ændringen.*
- *Østre Landsret har frikendt journalisterne i den såkaldte "toldsag". Journalisterne blev i første omgang dømt ved Retten på Færøerne i en injuriersag rejst af Jørgen Niclasen, daværende landsstyremedlem for finansanliggender, men de valgte at anke sagen til Landsretten. Jørgen Niclasen vil forsøge at få indbragt sagen for Højesteret.*
- *Sólja í Ólavsstovu fortsætter som Lagtingets Ombudsmand, men der var ikke fuld opbakning til valget af hende ved afstemningen i Lagtinget.*
- *John Rajani er nu den anden direktør, der må forlade BankNordik inden for kort tid.*
- *Retssagen mod den tidligere ledelse i Eik Bank begynder ved Retten på Færøerne i januar 2018 og vil nok først blive afsluttet i 2019.*

Ændringer til det fremsatte finanslovsforslag skal vende underskud til overskud

Landsstyret fremsatte ultimo september et forslag til finanslov for 2016 med et underskud på 144 mio. kr. Forslaget var stort set en ren teknisk fremskrivning af den gældende finanslov og således uden nye politiske initiativer. Landsstyret har efterfølgende fremlagt ændringsforslag til finanslovs-

forslaget, der nu skal behandles i Lagtingets Finansudvalg. Ændringsforslagene vil ifølge landsstyret medføre, at der bliver overskud på 12 mio. kr. på finansloven for 2016. Nedenfor gennemgås de væsentligste ændringsforslag.

Anlægsinvesteringer

På udgiftssiden er anlægsinvesteringerne reduceret med 121 mio. kr. (fra 292 mio. kr. til 171 mio. kr.). Landsstyret vurderer, at det er tilrådeligt at reducere anlægsinvesteringerne og henviser i den forbindelse til, at der i øjeblikket er højkonjunktur og stor byggeaktivitet på Færøerne. Af reduktionen på 121 mio. kr. kan de 68 mio. kr. henføres til forsinkelser på det nye uddannelsescenter i Tórshavn, hvor udgiften nu vil falde i 2017 i stedet for.

Indkomstskattelettelser

Landsstyret har besluttet at give skattelettelser til lav- og mellemindkomster som annonceret under valgkampen. Mere end 28.300 personer kan se frem til en skattelettelse i 2016. Den foreslåede skattelettelse medfører, at alle med en årsindkomst mellem 190.000 og 380.000 kr., hvilket vil være ca. 13.000 personer, får en årlig skattelettelse på mindst 6.000 kr. Den største skattelettelse, svarende til ca. 8.500 kr. årligt, får personer med en årsindkomst på mellem 235.000 og 330.000 kr. For indkomster over 500.000 kr. vil der ikke blive tale om nogen skattelettelse. Selve skattelettelsen beløber sig samlet set til 137 mio. kr. i 2016, svarende til knap 1 pct. af BNP. Der regnes omvendt med øgede skatte- og momsindtægter til landskassen på 14 mio. kr. som følge af øget omsætning/afledte aktiviteter pga. skattelettelsen og en udvidelse af skattegrundlaget.

Skattelettelsen gennemføres ved ændringer i skatteskalaen for landsskatten, hvor man bevarer det nuværende bundfradrag på 65.000 kr. og nu indfører et fjerde skalatrin.

Landsstyret havde egentlig først fremsat et forslag, hvor man ændrede på både bundfradraget og skatteskalaen i landsskatten samt hævdede bundfradraget i kommuneskatten. Kommunerne skulle til gengæld for skatteprovenutabet bl.a. få øgede indtægter for opdrætstilladelser til havbrug og fuld refusion af moms. Dette forslag mødte dog kraftig kritik fra kommunal side, hvorefter landsstyret besluttede at lade hele skattelettelsen ske over landsskatten.

Skattelettelsen bliver hovedsagligt finansieret ved øgede indtægter fra fiskerierhvervet og fiskeopdrætsindustrien.

Finansiering af skattelettelserne i 2016, mio. kr.	
Forhøjede afgifter på fiskeressourcer og salg af fiskeressourcer på auktion.	67
Omlægning og forhøjelse af ressourceskat og afgift på opdrætstilladelser i opdrætserhvervet.	68
I alt	135

Diverse initiativer på udgifts- og indtægtssiden

Landsstyret har desuden fremsat en række andre forslag, der skal bidrage til en forbedring af landskassens finanser:

- Folkepensionens grundbeløb reduceres med 580 kr. pr. måned og samtidig forhøjes tillæg til folkepensionen med 150 kr. pr. måned. Samlet set vil ændringen medføre en besparelse for landskassen på 42 mio. kr. årligt. Samtidig skal udbetalingen fra AMEG (Arbejdsmarkeds-

pensionsfonden) øges med 85 mio. kr. årligt, svarende til 800 kr. pr. måned for hver folkepensionist. Den øgede udbetaling fra AMEG finansieres ved at øge indbetalingen fra både arbejdstager og arbejdsgiver med 0,5 pct.

- Vægtafgiften på biler, der ikke er reguleret siden 2009, forhøjes med 10 pct. Landskassens merindtægt heraf 10 mio. kr. årligt.
- Afgiften på benzin/diesel forhøjes med 30/25 øre pr. liter til i alt 2,40 kr./0,75 kr. En liter benzin (95 oktan)/diesel koster i dag 8,93 kr./6,53 kr. pr. liter på Færøerne. Samtidig forhøjes tilskuddet til transport mellem hjem og arbejde, hvilket vil koste 1,6 mio. kr. årligt.
- Tinglysningsafgiften forhøjes fra 0,5 pct. til 1,0 pct., hvilket vil give en merindtægt på 23 mio. kr. årligt.

Øvrige emner/tiltag

I forbindelse med fremsættelse af ændringsforslagene har landsstyret også oplyst, at Færøernes Landsbank, der blev nedlagt den 1. januar 2013, skal genetableres pr. 1. maj 2016. Der er afsat 5,3 mio. kr. hertil i 2016.

Det er endvidere landsstyrets hensigt, at 20 pct. af landskassens overskud overføres til Færøernes Økonomifond.

Diverse reaktioner til ændringsforslagene

Der er utilfredshed i fiskerierhvervet og opdrætsindustrien med den måde, hvorpå man nu vil beskatte erhvervene. Erhvervene er indforstået med, at de skal bidrage yderligere til landskassen i de meget gode tider, men ønsker at det skal ske via den almindelige beskatning af overskud og på vilkår, der ligner de vilkår, som konkurrenterne i andre lande har. Fiskerierhvervet har endvidere fremført, at man ikke helt forstår timingen med indførelsen af højere og nye afgifter på fiskeressourcerne, når man i forvejen arbejder med en fiskerireform. Der er i debatten desuden fokus på, at man nu skaffer sig øgede indtægter fra ressourceerhverv, der har en stor indtjening i disse år. Indtjeningen i disse erhverv svinger historisk meget over tid, så holdbarheden af de nye indtægter anses for skrøbelig.

At man nu også vil reducere folkepensionens grundbeløb har også skabt debat. Landsstyret har i den forbindelse nævnt, at man samtidig vil øge udbetalingen fra AMEG (Arbejdsmarkedspensionsfonden), så pensionisterne samlet set får et øget rådighedsbeløb. Arbejdsmarkedspensionsfondens midler finansieres ved, at alle lønmodtagere årligt indbetaler en fast procentandel af den skattepligtige indkomst og at alle arbejdsgivere tilsvarende indbetaler en fast procentandel af de udbetalte A-indkomster. En øget udbetaling fra AMEG forudsætter dog, at AMEG's bestyrelse er med på landsstyrets plan. Landsforeningen for pensionister har anført, at det i landsstyrets koalitionsgrundlag er anført, at man skal arbejde videre med en pensionsreform, der skal være færdig om ét år, så derfor undrer det Landsforeningen, at man ikke afventer dette arbejde, og det samme har også været anført fra politisk side. Landsstyret har anført, at man bliver nødt til at gøre noget, for hvis man ikke gør noget ved grundbeløbet, vil landskassens udgifter alene næste år stige med 30 mio. kr. Eyðgunn Samuelson, der er landsstyremedlem for sociale anliggender, oplyser i et skriftligt svar til lagtingsmedlem Bjørn Kalsø, at landskassen alt i alt forventes at spare 170 mio. kr. over de kommende tre år med den foreslåede reduktion af folkepensionens grundbeløb.

Mulighed for ægteskab mellem to personer af samme køn – forslag behandles i Lagtinget

Først indgåelse af registreret partnerskab, og nu indgåelse af ægteskab mellem to personer af samme køn, har været og er fortsat et kontroversielt emne i færøsk politik. Senest da Sonja Jógvandóttir, der blev valgt i Lagtinget for Javnaðarflokkurin ved valget den 1. september, valgte at melde sig ud af partiet og blive løsgænger, da hun var utilfreds med koalitionsaftalen og partiets holdning til ægteskabsloven i den forbindelse.

Nu har de fire lagtingsmedlemmer Bjørt Samuelson (Tjóðveldi), Hanna Jensen (Framsókn), Kristinna Winther Poulsen (Javnaðarflokkurin) og Sonja Jógvansdóttir (uden for parti), der alle er medlemmer af koalitionen eller støtter den, fremsat en lovpakke, der skal muliggøre borgerlig vielse mellem to personer af samme køn. Lovpakken indeholder to forslag til rigslovsindstillinger og et forslag til ændring af lagtingslov om anvendelse af kirker og om medlemskab af folkekirken. De to rigslovsindstillinger vedrører henholdsvis ændringer af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, lov om ægteskabets retsvirkninger og retsplejeloven og om ophævelse af lov om registreret partnerskabs indgåelse samt ændring af retsplejeloven for Færøerne. De tre lovforslag var til 1. behandling i Lagtinget den 24. november og blev herefter henvist til udvalgsbehandling.

Der er endnu uvist, om der vil være flertal i Lagtinget for forslagene. Under førstebehandlingen i Lagtinget gjorde oppositionspartierne Folkeflokkur og Centerpartiet det klart, at de under ingen omstændigheder vil stemme for sådan en ændring af ægteskabsloven, og det samme gjorde Kári P. Højgaard fra Nyt Selvstyre. Forslagsstillerne skal heller ikke regne med tilslutning fra Sambandspartiet, for når partierne i landsstyret går helt uden om oppositionen i alle andre sager, så skal man ikke regne med Sambandspartiets hjælp til at få dette igennem, udtalte Sambandspartiets formand Bárður Nielsen. Nyhedsmedierne har tidligere spurgt lagtingspolitikere, om de vil stemme for eller imod et lovforslag, der muliggør indgåelse af ægteskab mellem to personer af samme køn, uden at der er kommet noget klart svar frem.

Der var under debatten i Lagtinget kritik af, at forslagsstillerne inddrager folkekirken ved at indsætte følgende som et nyt punkt i den færøske lagtingslov om anvendelse af kirker og medlemskab i folkekirken: ”Kirkelig tjeneste, som vedrører vielse eller kirkens velsignelse af ægteskab, omfatter par af forskelligt køn”. Kritikken gik på, at man dermed fra politisk side blandede sig i folkekirken indre anliggender, og at det kun var taget med at få forslaget til at ”glide bedre ned”.

Landsretten frikendte journalisterne for ærekrænkelse i toldsagen – Jørgen Niclasen ønsker sagen indbragt for Højesteret

I den såkaldte ”toldsag”, hvor Jørgen Niclasen, forhenværende landsstyremand for finansanliggender, i første omgang fik medhold ved Retten på Færøerne i en injuriersag mod fire journalister, jf. også min Indberetning nr. 2/2015. Ved Retten på Færøerne blev de fire journalister i første omgang dømt skyldige. Tre af de sagsøgte blev hver dømt til at betale 20 dagbøder á 1.000 kr., mens en fik 10 dagbøder á 1.000 kr. Desuden skulle de betale sagsomkostninger på 75.000 kr. og 50.000 kr. i torterstatning til Jørgen Niclasen. Journalisterne valgte at anke dommen til Østre Landsret.

Østre Landsret, der afsagde dom i sagen den 18. november, er nu nået til det modsatte resultat og frikender journalisterne. Samtidig idømmes Jørgen Niclasen at betale 376.200 kr. i sagsomkostninger. Hele dommen kan læses her: <http://kvf.fo/sites/default/files/b056400k-avrit-kvf.pdf>

Landsretten fastslår i dommen, at der ikke er tvivl om, at der fra virksomheden, hvor Jørgen Niclasen var direktør i en årrække, blev udleveret varer i strid med toldlovgivningen. Desuden lægges der i dommen vægt på, at Jørgen Niclasen som direktør vidste, at han påførte landskassen en væsentlig risiko for formuetab. I afgørelsen lægger Landsretten bl.a. vægt på Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som blandt andet beskytter pressefriheden. Landsretten findes desuden, at den offentlige omtale af de økonomiske forhold var af samfundsmæssig interesse, da de har betydning for bedømmelsen af Jørgen Niclasens egnethed til at udføre politisk virksomhed.

Journalisterne frifindes for påstandene om straf og tortgodtgørelse. Landsretten anser ingen af de æreskrænkende udsagn for strafbare, da sandheden heraf må anses for godtgjort i det til straffrihed efter straffeloven krævede omfang, men Landsretten finder dog, at udsagnet ”Snød med told: Finansministeren snød landskassen for 600.000 kr.” bør kendes ubeføjet.

Jørgen Niclasens advokat, Christian F. Andreassen, har efterfølgende meddelt, at Jørgen Niclasen vil ansøge Procesbevillingsnævnet om at få sagen prøvet ved Højesteret. Advokaten vurderer, at dommen ved Østre Landsret er i strid med en lignende dom i Højesteret: ” Det er besluttet at gå videre med sagen, for dommen siger, at når det drejer sig om politikere, så er det ikke nødvendigt at føre fuldstændig sandhedsbevis, når det drejer sig om strafbare forhold. Det vurderer vi ikke er korrekt. Det er både i strid med menneskerettighederne og er slet ikke i tråd med en lignende dom i Højesteret i Bent Jensen-sagen”.

Ikke fuld opbakning til valget af Lagtingets Ombudsmand

Sólja í Ólavsstovu, der har været Lagtingets Ombudsmand de seneste 10 år (to perioder af 5 år), er blevet genvalgt for en ny femårig periode, men der var ikke fuld opbakning i Lagtinget til valget, da 22 stemte for, 8 stemte blankt og 3 stemte imod. Imod stemte 3 fra Folkeflokken, deriblandt partiets formand Jørgen Niclasen, mens de blanke stemmer kom fra Sambandspartiets lagtingsmedlemmer og de resterende lagtingsmedlemmer fra Folkeflokken.

Lagtingets formand, Páll á Reynatúgvu fra Tjóðveldi, indstillede til Lagtinget at vælge Sólja í Ólavsstovu som Lagtingets Ombudsmand, men allerede inden afstemningen stod det klart, at der ikke var enighed om valget af Sólja í Ólavsstovu. Det forlød, at Folkeflokken og flere af Sambandspartiets medlemmer ønskede en ny person på posten, men at landsstyrekoalitionen havde flertallet på plads.

Efter valget udtalte Folkeflokkenes formand Jørgen Niclasen, der selv stemte imod, at Lagtingets Ombudsmand er en så vigtig institution, at den der ansættes, bør have fuld opbakning i Lagtinget, og at han valgte at stemme imod for at protestere over ansættelsesproceduren. Han var bl.a. kritisk over for det forhold, at det var partiformændene, der på et møde havde behandlet sagen, og ikke gruppeformændene i Lagtinget. Når tre af partiformændene desuden er landsstyremedlemmer, og dermed ikke lagtingsmedlemmer, så er der efter Jørgen Niclasens opfattelse tale om en ren politisk ansættelse, og derfor valgte han at stemme imod. ”Lagtingets Ombudsmand er nu blevet Landsstyrets ombudsmand”, udtalte han efterfølgende (Sosialurin den 4. december).

Endnu en direktør i BankNordik måtte gå

Det blev i juni besluttet, at Janus Petersen ikke længere skulle stå i spidsen for BankNordik som adm. direktør. Den anden direktør frem til Janus Petersens fratræden, John Rajani, må nu også forlade banken. John Rajani er blevet fyret efter uenighed om koncernledelsens ansættelsesvilkår. Hans stilling vil ikke blive genbesat.

BankNordik har opgivet at sælge den danske erhvervskundeforretning, som banken tidligere sigtede imod, da de indikative bud var for lave. Banken vil nu vælge at lave en kontrolleret afvikling af den danske erhvervskundeforretning frem for at sælge forretningsdelen, der årligt har en udlånsmasse på 1,5 mia. kr. og indtægter for omkring 60-70 mio. kr. Erhvervskundeaktiviteterne forventes afviklet i første halvdel af 2016, hvorefter BankNordik vil kunne betale 200 mio. kr. i ekstraordinært udbytte. Efter frasalg af den islandske forsikringskoncern Vørður ventes BankNordik at kunne udbetale yderligere 100 mio. kr. i udbytte.

Retssagen mod den tidligere ledelse i Eik Bank sat til at begynde i 2018

Først i januar 2018 starter retssagen, som Finansiell Stabilitet har rettet mod den forhenværende ledelse i Eik Bank. Fem personer er stævnet i sagen: Bestyrelsesformand Fritleif Olsen, næstformand Odd Bjellvåg, adm. direktør Bjarni Olsen, direktør Bjarni Olsen og revisor Hans Laksá.

De fem personer stævnes for 150 mio. kr. Der er afsat 130 dage til retssagen ved Færøernes Ret. Retssagen afsluttes nok først i 2019. Der er indkaldt 140 vidner i sagen.

Med venlig hilsen

Dan M. Knudsen